

ROZSZOPENOWANIE 2025

Violetta Machnicka

e-mail: viola.machnicka@wp.pl

*...A w chłodnym domu, dokąd wracam nagle,
Preludium chopinowskie mokre wzdyma żagle,
Porusza się, zalewa niczym morze żywe,
Aż do serca sięgając dźwiękiem przeraźliwym¹.
Anna de Noailles, Muzyka Chopina*

Pomnik Fryderyka Chopina w Antoninie²

Fot. Ryszard Kowalski, 28 kwietnia 2025

1.

Przy fontannie³

Staszek i Marysia

Na zboczu skarpy wiślanej,
u stóp Staro-Nowego Miasta,
Ojciec z Córką przysiedli
w światła kolorach, blaskach⁴.

-
- ¹ Anna de Noailles (1876-1933) – francuska poetka i pisarka. Jej ojcem był książę rumuński Grigore Bibescu-Basaraba, matką – grecka pianistka Raluka Moussouros. *La musique de Chopin*: <https://www.youtube.com/watch?v=sdwJlDo7jH4> – 29.10. 2025: *Et, dans la maison froide où je rentre soudain, / Un prélude houleux et grave de Chopin, / Profond comme la mer immense et remuée, / Pousse jusqu'en mon cœur ses sonores nuées!*
  - ² Antonin (gm. Przygodzice, pow. ostrowski, woj. wielkopolskie). Pomnik stoi obok Pałacu Myśliwskiego Książąt Radziwiłłów, gdzie Fryderyk Chopin dwukrotnie (1827, 1829) był gościem księcia Antoniego Henryka Radziwiłła (1775-1833) – kompozytora, muzyka, śpiewaka.
  - ³ Wiersz dedykuję Stanisławowi Szczęsnemu z Brwinowa pod Warszawą.
  - ⁴ Rzecz działa się około 15 lat temu – Marysia była wówczas 11-latką.

Słowa im niepotrzebne,
wystarczy Mistrza granie,
płyną dźwięki podniebne,
modlitwą jest słuchanie.

Serce Chopina w stolicy
uniosło fortepian z bruku⁵,
raz jeszcze grało Warszawie,
z dała od wrzasku i huku.

Wiśla z fontanną szumią
Warsa i Sawy dzieje,
Ojciec zachwyca się Córka,
Córka do Ojca się śmieje.

Dla takich chwil żyć warto,
one nie przemijają,
są jak kosmiczne migawki,
które w wieczności trwają.

2.

Przeczyszczone słuchy⁶

Po wizycie u laryngologa

Poszła Krysia czyścić ucha,
teraz stawia słuchy –
białe myszki nawet słyszy,
wie, co szepcą muchy.

Wie, co w trawie piszczy
z wieczora i z rana,
i jak brzmi muzyka łąki
jeszcze niezagrana.

---

⁵ Aluzja do wyrzucenia przez rosyjskich żołnierzy fortepianu Chopina z okna mieszkania siostry kompozytora, Izabeli Barcińskiej (Pałac Zamoyskich w Warszawie) na Krakowskie Przedmieście. Dewastacja pałacu była odwetem za nieudany zamach bombowy na gen. hr. Fiodora Bergera (19 września 1863) – carskiego namiestnika w Królestwie Polskim, który stłumił Powstanie Styczniowe. Temu wydarzeniu Cyprian Kamil Norwid poświęcił wiersz (poemat?) napisany na przełomie lat 1863/1864, z celowo spolszczoną, fonetyczną formą w tytule (*Fortepian Szopena. Do Antoniego C...* [Antoni Czajkowski, 1816-1873, poeta i przyjaciel Norwida]), ogłoszony w roku 1865, z niewielkimi zmianami włączony do zbioru *Vade-mecum*, opublikowanego po raz pierwszy w roku 1947 (Towarzystwo Naukowe Warszawskie).

⁶ Wiersz dedykuję Krystynie Wojtczuk z Siedlec.

Świerszczom bije brawa
przed koncertem w lesie,
słowikowe zna zamiary,
o czym rosa niesie.

Szum ulewy to orkiestra,
wiatr nią dyryguje,
płyną dźwięki strumieniami,
kropla wyśpiewuje.

Nawet bzyk komara nocą
jest dla Krysi graniem,
wszystko stało się muzyką,
rozszoopenowaniem⁷...

3.

Nieszczęśliwy i uciążliwy⁸

Chopin w filmie Jerzego Antczaka⁹

Pragnął Chopin miłości,
lecz nie chciał udzika –
wołał piersi z kurczaka,
mogła być z indyka¹⁰.

Stroił się jak model,
lubił fraki zgrabne,
Jana¹¹ pytał o zdanie:
- Czy te portki ładne?

---

⁷ XIX Międzynarodowy Konkurs Pianistyczny (także XIX Konkurs Chopinowski) w roku 2025 trwał od 2 do 23 października w Filharmonii Narodowej w Warszawie – w finale koncerty laureatów. Organizatorem wydarzenia był Narodowy Instytut Fryderyka Chopina. W pierwszym etapie wzięło udział 84 pianistów z 20 państw. Nagrodę główną (złoty medal i 60 tys. euro) zdobył przedstawiciel USA – **Eric Lu** (28 lat). Najlepszy spośród 11 Polaków, Piotr Alexewicz, znalazł się na 5. miejscu – *ex aequo* z reprezentantem Malezji (Vincent Ong). Polakiem, który ostatnio zajął pierwsze miejsce w XV Konkursie Chopinowskim (2005) był Rafał Blechacz.

⁸ Wiersz dedykuję Ryszardowi Kowalskiemu z Krynicy [Podlaskiej] koło Siedlec.

⁹ *Chopin. Pragnienie miłości*, reż. Jerzy Antczak. W rolach głównych Piotr Adamczyk (Fryderyk Chopin) i Danuta Stenka (George Sand). Premiera: 1 marca 2002 roku. W bieżącym roku zrealizowano film biograficzny *Chopin, Chopin!* w reż. Michała Kwiecińskiego; w roli Chopina wystąpił pianista Eryk Kulm. Premiera: 22 września 2025 roku. Tytułowa piosenka *Dalej, dalej!* w wykonaniu Dawida Kwiatkowskiego.

¹⁰ Organizm Fryderyka nie tolerował tłustych posiłków (zwłaszcza wieprzowiny), które wywoływały bóle brzucha, biegunkę, utratę masy ciała. Konieczna była dieta.

¹¹ Sługę Jana – Polaka z polską duszą – zagrał znakomity Marian Opania.

Ćwiczył nuty wytrwale,
fortepiany drżały,
aż wyrzeźbił dźwięk każdy,
prawie doskonały.

Wierzby polskie na miedzach
w każdą noc się śniły,
czarem lat dziecięcych
boleśnie wabiły.

Sierotą pozostał
zakochanym w sobie,
serce wysłał do Polski,
Mozart grał przy grobie¹².

„Rodem Warszawianin, sercem Polak, a talentem świata obywatel”.

Cyprian Norwid, *Nekrolog* [Fryderyka Chopina]
Paryż, dnia 18 października 1849 roku

---

¹² Fryderyk Chopin zmarł w wieku 39 lat, 17 października 1849 roku o godzinie 2 w nocy, po gwałtownym ataku kaszlu. Pogrzeb odbył się 30 października, we wtorek, w Kościele Świętej Magdaleny w Paryżu. Zgodnie z wolą Zmarłego w części oficjalnej ceremonii grano głównie dwa utwory: *Marsz żałobny* z Sonaty b-moll op. 35 (Chopin) oraz *Requiem* d-moll (Mozart). Pierwszy z nich towarzyszył również konduktowi pogrzebowemu na cmentarz Père-Lachaise. Zamiast przemówień nad grobem wybrzmiała muzyka. Serce kompozytora wróciło do Warszawy – urna została wbudowana w mury Kościoła Świętego Krzyża przy ul. Krakowskie Przedmieście 3. Chopin bał się pogrzebania żywcem (tafefobia), co zdarzało się często szczególnie w czasach epidemii – stąd głównie wynikała jego wola, by po śmierci wyciąć mu serce i zawieźć je do ojczyzny.

W roku 2025 przypada 176. rocznica śmierci „mistrza tonów” – określenie Bolesława Prusa, który na łamach felietonu z 29 listopada 1891 roku [„Kurier Codzienny” nr 330, *Kroniki*, t. XIII, s. 132] ubolewał nad powszechnym zapomnieniem o wielkim narodowym pianinie, co z ironią ujął w stwierdzeniu: „Kult Chopina wyszedł z mody współcześnie z krynolinami i damskimi kapeluszkami wiązany pod brodę”.

Ciekawostka: jury konkursowe w roku 2025 ogłosiło werdykt 21 października tuż po 2 w nocy czasu polskiego – w godzinie śmierci Chopina – godzinie miłosierdzia.